

*Вирішення
екологічних
проблем*

Глобальні проблеми сучасності

Глобальні проблеми сучасності це феномен планетарного масштабу, котрий пов'язаний з нерівномірністю екологічного, демографічного, економічного, політичного, науково-технічного, морального і культурного розвитку суспільства. Це обумовлює виживання людини і дальший прогрес суспільства з ноосферогенезом, формуванням єдиної людської цивілізації на планеті, тому ці проблеми є дуже актуальними в наш час.

На межі тисячоліть людство зіткнулося з надзвичайно гострими проблемами, які дістали назву «глобальні» і під

якими розумітимемо сукупність суперечливих процесів, що є змістом сучасної кризи світової цивілізації. Глобальні проблеми створюють загрозу нормальному розвитку і

навіть існуванню країн світу, потребують для відвернення цих катастрофічних наслідків спільних зусиль, тобто мають всеохоплюючий, планетарний, глобальний характер.

Поняття « глобальні проблеми » походить від французького слова «global» , що означає «всезагальний», «той, що охоплює всю земну кулю». Кожна з глобальних проблем

породжена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, природнокліматичними умовами, тобто речовим змістом суспільного способу виробництва, а з іншого специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин власності. За всієї різноманітності причин глобальних проблем існують також спільні для них причинно-наслідкові зв'язки, властиві розвиткові технологічного способу виробництва.

Важливими причинами загострення глобальних проблем, що розглядаються з погляду речового змісту, є:

- Низький рівень впровадження ресурсо- та енергозаощаджуючих, екологічно чистих технологій.
- Швидка урбанізація населення, зростання гігантських мегаполісів.
- Варварське ставлення людини до природи.

За походженням, характером і способом розв'язання глобальні проблеми класифікуються на декілька видів:

- проблеми, що виникають у сфері взаємодії природи і суспільства;
- проблеми у сфері суспільних взаємовідносин;
- проблеми розвитку людської цивілізації.

Шляхи розв'язання

Необхідність пошуку шляхів розв'язання глобальних проблем людства породжена тими реальними загрозами, які виникли перед світовим співтовариством.

Шляхи розв'язання таких глобальних проблем, як екологічна, паливно-енергетична та сировинна пов'язуються зі швидким розвитком і використанням основних видів відновлюваної енергії, як сонячна, вітрова, океанічна та гідроенергія річок; структурними змінами у використанні існуючих невідновлюваних видів енергії: зростання частки вугілля в енергобалансі національних економік та зменшення газу і нафти, оскільки запасів останніх на планеті менше, а їх цінність для хімічної промисловості набагато більша.

Свою роль у регулюванні зазначених процесів, у розв'язанні глобальних проблем повинні відіграти ООН, МВФ, СОТ, регіональні та галузеві організації, котрі мають великий досвід координації міжнародних зусиль, використання ресурсів, регулювання міжнародних економічних зусиль.

Для розв'язання глобальних проблем людство має в розпорядженні достатні науково-технічні і матеріальні досягнення, напрацьовано відповідні форми. Серед останніх слід назвати міжнародну комісію з навколишнього середовища і розвитку, яка розробляє програми покращання якості природного середовища та загального екологічного стану. Ця комісія і ряд інших міжнародних організацій визначають критерії екологічної безпеки, розробляють короткострокові та довгострокові програми захисту навколишнього середовища.

Важлива роль в охороні навколишнього середовища належить регіональному співробітництву. Так, у документах ЄС неодноразово підкреслювалась необхідність розвитку регіональної стратегії у цій сфері і раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є найбільш кризовим в екологічному плані.

Джерелами ресурсів та засобами розв'язання глобальних проблем у нинішніх умовах виступають:

- ✓ офіційна допомога з боку економічно розвинутих країн країнам, що розвиваються;
- ✓ іноземні приватні інвестиції;

- ✓ застосування економічних важелів управління якістю довкілля, зокрема субсидій і дотацій за виготовлення екологічно чистої продукції, за виконання державних екологічних проектів, екологічні платежі за всі види забруднення довкілля, виплати на охорону природи і поліпшення екологічних результатів, пільгове або дискримінуєте кредитування, оподаткування і ціноутворення, екологічне страхування тощо;
- ✓ об'єднання зусиль усіх країн світу для розв'язання глобальних проблем;
- ✓ збільшення витрат держав світового співтовариства на подолання насамперед екологічної кризи;
- ✓ створення за рахунок країн, які заподіяли найбільшої шкоди планеті, своєрідного фонду екологічної безпеки з метою ліквідації найзагрозливіших для довкілля джерел небезпеки;
- ✓ посилення відповідальності країн світового співтовариства за збереження природи;
- ✓ стимулювання виробництва таких зразків транспортних засобів, техніки, які б не завдавали шкоди довкіллю, забезпечували економію всіх паливно-енергетичних ресурсів.

Складність розв'язання глобальних проблем сучасності не означає, що світова спільнота не усвідомлює згубної небезпеки їх ігнорування, постає питання пошуку

найефективнішого комплексного міждержавного підходу їх вирішення.

Боротьба за врятування планети

Важко допомогти людині, яка переконана, що в неї немає проблем. Подібно з нашою планетою, аби поліпшити її здоров'я, нам спочатку слід визнати, що вона хвора. Або освіта зробила б видатний поступ у врятуванні планети. Більшість людей нині глибоко розуміють, що земля зубожіла, забруднилась і людям слід щось з цим робити. Небезпека занепаду навколишнього

середовища сьогодні більша, ніж загроза ядерної війни. Світові керівники розуміють проблему. Сто вісімнадцять державних керівників з'їхалися 1992 року на Конференцію з питань охорони навколишнього середовища, під час котрої було зроблено певні кроки захистити повітряний басейн і виснажені ресурси землі. Більшість країн підписали угоду про клімат, у котрій вони погоджуються створити систему повідомлення змін

у викидах вуглецю з метою заморозити усі його викиди в недалекому майбутньому. Вони теж розглядали способи охоронити біорозманіття планети, тобто загальну кількість видів рослин і тварин. Не було досягнуто згоди щодо охорони світових лісів, однак на цій конференції було видано два документи — «Декларація Ріо» і «Порядок денний 21», що містили вказівки, як країни можуть досягти «розвитку, що сприяє екології».

Учений-еколог Аллен Гаммонд зауважує: «Критичним іспитом стане те, чи дотримуватимуться зобов'язань у Ріо — чи ті сміливі заяви спонукуватимуть до дій у наступних місяцях та роках».

А втім, важливий поступ було зроблено 1987 року зі створенням Монреальського протоколу, котрий з'явився в результаті міжнародної угоди поступово припинити викиди

хлорфторвуглецевих сполук за вказаний період часу. Чому така затурбованість? Тому що швидке виснаження захисного озонового шару зумовлюється зокрема хлорфторвуглецевими

сполуками. Озон у верхніх шарах атмосфери відіграє важливу роль у відфільтруванні сонячних ультрафіолетових променів, котрі можуть викликати у людини рак шкіри та катаракту. І ця проблема не лише в Австралії. Недавно вчені виявили 8-відсотковий спад концентрації озону взимку над декотрими помірними регіонами Північної півкулі. Двадцять мільйонів тонн хлорфторвуглецевих сполук уже підносяться в стратосферу.

Під загрозою цього катастрофічного забруднення атмосфери

світові держави не обмірковували розбіжності своїх поглядів, а вдалися до рішучих заходів. Інші міжнародні акції теж є наступними кроками, щоб охоронити

зникаючі види, зберегти Антарктику й контролювати транспортування токсичних відходів.

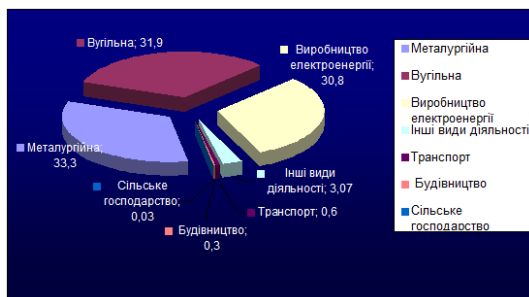
Багато країн вживають заходів, аби очистити свої ріки (нині в англійській річці Темзі знову з'явився лосось), контролювати забруднення повітряного басейну (в містах Сполучених Штатів Америки з найгіршим смогом було зменшено його інтенсивність на 10 відсотків), використовувати нешкідливі для довкілля

енергетичні ресурси (80 відсотків будинків в Ісландії ogrіваються геотермальною енергією) і зберігати своє природне багатство (Коста-Ріка й Намібія обернули близько 12 відсотків своїх земель у національні парки). Чи ці позитивні кроки свідчать про те, що людство серйозно ставиться до цієї небезпеки? Чи це просто справа часу, аби повернути добре здоров'я нашій планеті?

Справжня вартість повної очистки така велика, що більшість країн воліють відкладати день розрахунку. У час економічної кризи люди вбачають у заходах охорони довкілля загрозу втратити роботу чи навіть загрозу розвалу економіки. Лицемірні запевнення дешевші, ніж дії. У книжці «Піклування про Землю» (англ.) відгуки порівнюються з «громовицями риторики, після котрих наступають посухи бездіяльності». Але незважаючи на таку млявість, чи не могла б нова технологія, якщо дати час, знайти безболісне оздоровлення усіх недуг планети? Очевидно, що ні.

У спільній заяві Національної академії наук США й Лондонського королівського товариства відверто визнавалось: «Якщо на даний час передбачення росту населення виявиться точним і вплив людської діяльності залишиться незмінним, то наука й технологія, либонь, не будуть у змозі запобігти невідворотному занепаду навколишнього середовища й дедалі сильнішій вбогості більшості людей світу».

Тривожна проблема відходів підприємств атомної промисловості, яким не має місця для захоронення, є лише нагадуванням, що наука не всемогутня. Протягом 40 років вчені шукають безпечних постійних місць сховку для високорадіоактивних відходів. Цей пошук виявився настільки нелегким, що деякі країни, як, наприклад, Італія та Аргентина, дійшли висновку, що не матимуть таких місць захоронення щонайменше аж до 2040 року. Німеччина, най-оптимістична країна в цьому плані, сподівається завершити плани до 2008 року.

Чому відходи підприємств атомної промисловості створюють стільки проблем? «Жоден вчений чи інженер не дає повної гарантії, що радіоактивні відходи одного прекрасного дня не почнуть просочуватися у великих кількостях навіть з найнадійніших схронів»,— пояснює геолог Конрад Краускопф. Але незважаючи на ранні застереження про трудність захоронення відходів, уряди й підприємства атомної промисловості жваво продовжують свою політику, сподіваючись, що технологія майбутнього вирішить цю проблему. Але це майбутнє ніколи не настане.

ДЖЕРЕЛА:

1. Глобальні проблеми сучасності: Реферат :
<http://www.eco-live.com.ua/content/blogs/ekologichni-problemi>
2. Шляхи розв'язання:
http://cba.org.ua/one/images/stories/documents/CBA_publications/CBA_UKR.pdf
3. Боротьба за врятування планети:
<http://www.undp.org.ua/ua/about-undp>